

Megjelenik ez a lap heten-
kint kétszer
kedden és péntek.
Á r a :
Egész évre . . . 6 ft. — kr.
Félévre . . . . 3 ft. — kr.
Negyedévre . . 1 ft. 50 kr.
A szerkesztő irodája:
Nagy piac 322 szám.
Lakása: Bolgárszeg 1425 sz.

NEMERE

Politikai, közgazdászati és társadalmi lap.

Hirdetési díj:
4 hasábos garmond sorért,
vagy annak helyéért 4 kr.
(1—10 sornyi hirdetés ára
mindig 40 kr.) — Bélyegdíj
minden igtatáskor 30 kr. —
Nagyobbhirdetéseknél alku
szerint. — Hirdetések fölvé-
tetnek a szerkesztőségnél.

Előfizetési felhívás

a „NEMERE“ című politikai, közgazdászati és társadalmi lapra.

A „Nemere“ 1873-ban III. évfolyamába lép.

E lapot két év előtt azon elodázhatlan közérrel szülte, miszerént Brassó városi és vidéki magyarságának, továbbá az egész székelyföldnek okvetlenül szüksége van egy közlönyre, mely a nemzetiségi áramlatok közepett minden tekintetben képviselje a magyarság hazafias érdekeit. Ez volt hivatása a „Nemere“-nek s ezt teljesítette is hiven, minden körülmények közt.

A „Nemere“ megjelenése óta van nyilvános magyar életünk, van magyar közvélemény, van általános magyar politikai önértzet, van fokozódott magyar hazafiság.

A „Nemere“ keletkezése tehát üdvös volt a magyarságnak.

De ép oly szükséges — sőt ránk nézve mondhatni életkérdés — a „Nemere“ további fenállása, virágzása s minél tágabb körökben terjedése.

A fentnevezett szép vívmányok — megszünvén egyik hathatós előmozdítójuk — nagyobbbrészt ismét elenyésznek.

Ezt megakadályozni minden magyar hazafinak erkölcsi kötelessége sőt legnagyobb anyagi érdeke is.

Ki körülményeinket ismeri, az ezt könnyen beláthatja.

A „Nemere“ ügyének előmozdítása által tehát nyílik mindenkinek, a mellett, hogy élvezze a „Nemere“ által nyújtott egyeni előnyöket, hazafias ténnyel és ezen nagy hazától félreeső vegyes elemekkel betöltött vidéken nemzeti életünk fejlesztés és erősítéséhez javulni.

Mi magunk ezen hazafias vállalatra a mult évben is rá szánt időnk és erőnk mellett körülményeinkhez képest igen jelentékeny pénz-áldozatokat is fordítottunk s most is önzetlen jóakarattal fordulunk a t. cz. közönséghez a lap szellemi és anyagi támogatása ügyében.

Az előbbi szempontból kiindulva a „Nemere“-t a hazafiság egyik oltárának tekintjük és minden előfizetést, mint ezen oltárra tett áldozatot lapunkban köszönettel nyilvánítjuk.

Ha a közönség lelkes részvéte mellett az előfizetési pénzekből a kiadások leszámítása után többlet mutatkoznék, azt a brassai magyar olvasó egyesület által meghatározandó hazafias jótékony célra ajánljuk fel.

Bizalommal tesszük az előfizetési íveket t. cz. olvasóink kezébe, remélve hogy ezen nemes ügynek saját körökben buzgó pártolókat szereznek.

Mi magunk mindent megteszünk, hogy a hazának és közönségünknek minél több előnyöket nyujtsunk, és lapunk jelen jó hírnevét, kivált a fővárosi sajtó előtt, tentartsuk.

A „Nemere“ megtartja független, pártszinészet nélküli irányát. Conservativok leszünk mindenben, mi igaz és üdvös és ellenzékiek minden igazságtalan és káros ellen. Folytatni fogjuk harcunkat a nemzetiségünket és jogainkat sőt saját nemzetüket veszélyeztető szász bürokratia ellen, de tartozkodunk a személyeskedéstől. Önálló cikkekben — mint eddig — megvilágítjuk körülményeinket és viszonyainkat; a hazai és külföldi események megfelelő képét adjuk és különös figyelemmel kísérünk minden érdekeinket illető mozzanatot. Gondoskodunk élvezetes tárczazikkekről és érdekes helyi rovatról.

Kiváló gondot fordítunk a lap közgazdászati részére, mire nézve már több értékes gazdasági dolgozatokkal rendelkezünk.

Figyelni fogunk a közlekedési eszközök állapotára, s a vaspálya mozzanataira.

Brassai áru-tőzsdénk, mely lapunkat sok hivatalnál és üzletemberről nélkülözhetlenné teszi, ezután is pontos, hiteles feljegyzéssel hozza a legújabb árakat.

Vidékünkön nagyon elterjedtek a különféle sorsjátékok jegyei. Ezért közönségünknek kedveskedni vélünk, ha a sorjegyek huzásainak eredményét azonnal közöljük.

Ajánljuk továbbá lapunkat, mint városunkat és vidékünket érdeklő hirdetésekre nagyon alkalmast. A négyhasábos garmondsor terét 4 kr-ával számítjuk, minden igtatás után előlött 30 kr. kir. bélyegdíj jár. Nagyobb hirdetéseknel kedvezményt engedünk, s nagyon jutányos áron szerződünk egész évi hirdetésekre.

A kiadást és administratiót szakavatott kézre bízunk, és így a rendről és pontosságról kezeskedhetünk.

A „Nemere“ megjelenik hetekint kétszer, kedden és pénteken délután nagy ívalakban.

Előfizetési árak:

Egész évre 6 frt. Félévre 3 frt. Negyedévre 1 frt. 50 kr.

A megrendeléseket kérjük gyorsan (posta utalvány mellett) irodánkba — Brassó, Klastomutca, Juga-féle ház — intézni.

Legyen ügyünknek olyan sikere, milyent annak fontossága és a mi jó szándékunk és törekvésünk érdemel.

BRASSÓ, 1872 dik év december hó 24-én.

HERRMANN ANTAL,

felgymnasiumi tanár; a „Nemere“ kiadó tulajdonosa és felelős szerkesztője.

A szász universitás 12 pontjáról mondott vélemények.

A „Kelet“ kormányparti lap pontonkiat veszi tárgyalás alá a hires 12 pontot; véleménye a következő:

„Az első pont kimondja, hogy a 11 szász municipalis kerületek összességükben municipalis egységet (universitás) képeznek; az összes kerületek megváltoztatása vagy több szomszéd kerület egyesítése municipalis jogok közös gyakorlására csak az illető kerületek és szász egyetem közreműködése mellett eszközölhető.

E pont tehát tudni akar a kerületekről, de egyszerűen kimondja, hogy a kerületek egységet képeznek. Ha tehát a megyékhez hasonlítanak a kerületek, midőn egységessé lesznek, mássá nem változhatnak, mint kis kiadású állammá, mert az állam is csak kerületek egysége; a municipalis jogokkal felruházott megye és állam között mind-egyik más hatóság nem találtatott fel, csak a mi az államhoz hasonlít. Az első pont szivességéből tehát a Királyföld jövőre is csak az volna, a mi eddig volt, azzal a különbséggel, hogy egy új közeg lételet ismeri el. De hogy milyen állandóságnak örvendjenek majd e kerületek, ugyan-

ezen pont s később más pont is, gondoskodik róla; az államnak ugyanis azon soha eddig kétségbe nem vont jogát, hogy a kerületeket területükre nézve, ossza vagy egyesítse, a szász egyetem felerészben magának és a kerületeknek tartja fenn, a mennyiben a felosztást és egyesítést csak ezek közreműködésével mondja eszközölhetőnek. Csak valamely belügyminiszternek pusztá beleegyezése szükséges tehát hozzá, hogy a kerületek, ha úgy szükséges, egy egészszé egyesüljenek; hogy peddig ebbe a kerületek beleegyezzenek, gondoskodott az egyetem az által, hogy a kerületek képvisellete szervezését egy későbbi pontban magának tartotta fenn.

A második pont, egyike azon ravasz tételeknek, melyek a későbbi államellenes intentiók palástolgatására vannak hivatva. Ez ugyanis azt mondja ki, hogy a Királyföldet összességében és tagjaiban az állammal szemben, minden lényeges dologban a municipalis és községi jogok csak azon összege illeti meg, melyet a törvény a municipaliumok és községeknek általában engedett. Hogy miként követik ez elvet szászatyánkfiai, kiténik a későbbi pontokból; különben már az elsőben kimondott egység (universitás) és a kerületek felosztásának és egyesítésének joga

is eléggé mutatja, mennyire kívánnak jogokban hasonlók lenni az ország többi municipiumaihoz.

A harmadik pont elején az igazgatás és képviselet elkülönítését mondja ki, folytatólag pedig, hogy a községek, kerületek és universitás három fokozata a községi és municipalis önkormányzat, minden ügyében a községi képviseletre nézve a kerületi hatóság és a szász nemzeti egyetemre nézve az egyetemi hivatal a felelős igazgatási és végrehajtói közeg.

Lesz tehát a községnek megyéje, a megyének országgyűlése (nemzeti egyetem) és az országgyűlésnek felelős miniszteriuma. Innen tehát csak az államot felejtették ki a jó szászok. S ha kényszerűségből még az állam fenségét mégis elösmernék, kérdés: mi szükség van egy felelős, végrehajtó hatalommal ellátott egyetemre, ha a kerületek a mi megyénkhez hasonló jogokkal bírnak, vagy ha mindenképen az universitásra és igazgató közegre van szükség, miféle jogok maradnak a kerületeknek? Szász testvéreink bizonyosan tudni fogják, mert e jogok meghatározását e 12 ponttal, mint később kiténik, önmagoknak tartották fenn, a mi igénytelen véleményünk szerint azonban ily országgyűlés és miniszterium szerü intézmény az

állam hatalma alatt csak a kerületek jogait gyakorolhatja, a kerületeken felül pedig csak az államét, létele tehát vagy a kerületet vagy az államot teszi feleslegessé, és mind a kettőt jelentékenyen megcsökkenti. Hogy az állammal valóban így tesznek a szászok, mutatja a 12 pont s hogy a kerületekkel is így fognak tenni, nem forog fenn kétség.

A negyedik pont kimondja, hogy a képviselői testületeket általában és kizárólagosan választások eredményezték. Folytatólag: a választási jog lehető kiterjesztése mellett a birtokra a szellemi és erkölcsi képességre illő tekintet fordítassék s eleje vétessék a hátrányoknak, melyek a képviselőtestületek tagjainak aránytalan nagy számából keletkeznének. E pont ismét egy az ország minden részében alkalmazott törvényt csontkít meg; kijelentvén ugyanis, hogy a képviselőtestületeket kizárólag választások eredményezték, ezzel a Királyföldről kiltja a virilis intézményt. Ez is tanúsága, mennyire tekintik a szászok magukat egyenlőnek az ország többi lakósaival; 200 ezer emberre nézve e szerint, hatálytalanná kellene, hogy tegye az országgyűlés a törvényt, mely 15 millió embert kötelez. E cikkknél azonban azt is tekintetbe kell vennünk, hogy a szász egyetem e pontok indokolásában határozottan tiltakozik az ellen, hogy a Királyföld rendezéséről hozandó törvény tovább terjeszkedjen, mint e 12 pont maga. A míg tehát az országgyűlés a községi törvényben részletesen rendelkezett a képviselőtestületek megalkotásáról stb., a szászokra nézve csak a fennebbi általános elvet mondhatja ki, csak egy az országban már élő törvény intézkedését kell hogy felfüggeszse, pár száz ember számára, mivel a részletezést az egyetem magának tartja fenn. De mi nem fér a fenn érintett általános elv alá? Hol a képviseltek száma, a választók jogai? Huzer az uton akár azt is kimondhatná az ismert szász bureaucrat clique, hogy képviselői tag csak telivér szász lehet!

(Folytatása következik.)

A szász 12 pont indokolása.

Nagyméltóságú miniszter ur!

Már az 1868-ik évi XLIII. törv. cz. 10-ik §. is tisztán mondja (Erdély Magyarországgal levő egyesítésének részletes szabályozásáról) miszerint a Királyföld (fundus regius) egyes széke, kerülete és városa belkezelésének biztosítása, valamint képviselőségének szervezése és a szász nemzeti egyetem joghatásköre egy külön ez ügyben alkotandó országgyűlési törvénynek tartatik fenn; a 11. §-ban egyidejűleg azon elv van ki mondva, „hogy a szász nemzeti egyetemnek (universitás) az 1791. évi XIII. erd. t. cikkben kijelölt hatásköre a legfőbb felügyeleti jog fenntartása mellett, melyket a felelős magyar miniszterium ő felsége a király nevében gyakorolt, ezutánra is meghagyatik; azon különbséggel azonban, hogy az egyetemi gyűlés, a törvénykezési eljárásban bekövetkező változások miatt semmi törvényhatósági ítéletet nem hozhat.“

Magyar- és Erdélyország egyesítésének ezen alap-törvényével megegyezőleg érintetlenül hagyta az 1870. évi XLII. t. cz., mely a helyhatóság rendezéséről szól — a Királyföld székeit kerületeit és városait, nem különben a szász egyetem jogkörét is, és csak is a 88. §-ban előforduló következő helyre szorított: „A Királyföld rendezéséről az 1868. XLIII t. cz. 10. §-sa szerint egy külön törvény fog rendelkezni.“ Míg azonban az előbb említett 1870. XLII. t. cz. alapján, a haza egyéb helyhatóságainak szabályozásai és az ezzel egy elvátlan egészet képező 1871. évi XVIII t. cz. értelmében a helyhatóságokban és egyes községekben a szervezés már megtörtént, addig a Királyföld még mind várja a rég ígért törvényt, mely lehetségessé tegye helyhatóságának és községeinek rég és hön öbajtott reformját.

Nem csak a dolgok halmaza volt ezen halasztgatásoknak oka, mely a kormányt és országgyűlés tetterejét az állami élet minden részében egyszerre vette igénybe. Az ok kétségkívül nagy részt magában a Királyföldön előforduló nehézségekben rejlik és kereshető — megvalljuk — maga a Királyföld lakóinak nézetkülönbsége is a Királyföld rendezése felett, késleltette az ügyet.

A fennálló törvény bölcs méltánylása, de különösen a szász nemzeti egyetem hatáskörének egyidejű biztosítása mellett elhatározta az unióról szóló törvény (1868. XLIII. 10. §.), midőn a miniszteriumot megbizta hogy az országgyűlés elé törvényjavaslatot terjesszen a Királyföld szervezését illetőleg, — az „illetők kihallgatását.“

Ez által biztosított egyrészt a Királyföld kerületei képviselőinek a szász nemzeti egyetemen azon jog, miszerint helyhatósági intézményeik törvényeik kiképzésére közreműködjenek, másrészt azonban kötelessé-

gükké tétetett részükéről semmit sem mulasztani el, hogy úgy saját, mint a szász nemzet kívánságai és követeléseit, valamint helyhatóságuk és község igazgatásuk reformjának tartalmáról a magas kormány és országgyűlés teljes képpel birjon.

Hogy ezen köteleességnek mindedig csak kis mértékben lehetett eleget tenni, egyrészt maga a dolog természetében fekszik, meg vagyunk azonban győződve hogy nagyobb részt az ügy megoldásának halogatása okozta azt.

Nem sokára a XLIII. t. cz. szentesítése és kihirdetése után 1870-ben excellenciád elődje az akkori belügyminiszter 1870 évi nov. hó 18-án 2753 sz. alatt leérkezett magas leiratban felszólította a legközelebb összegyűlendő szász nemzeti egyetemet, hogy ez mielőbb terjesztén fel véleményét a Királyföld szervezése ügyében. Ez intézkedés okadatolását találja a már fenn idézett 1870 évi XLII t. cz. 88. §. zármondatában, valamint az 1868. XLIII. t. cz. 18. §-ban előforduló határozatnak megfelelő nyilatkozatban: hogy ő nagyméltósága a miniszter ur az illető törvényjavaslat összeállítása előtt, a Királyföld mi módon és mikénti szabályozása ügyében a szász nemzeti egyetem véleményét is meg kívánja hallgatni.

Ezen jóakaratu és a törvényben tökéletesen okadatolt felszólítás azonban fájdalom még nem talált a Királyföldön azon megfontolt elhatározásra, mely az egyetem nyilatkozatának érleltségéről, tökéletes szilárd-ságáról minden oldalra kezeskedhetett volna. Az iránt nem volt kétség, hogy a szász helyhatóság és községrendezésnek nem csak egy abstract reformja forog fen, hogy a feladat nem csak a beljavításban, hanem ezen kívül és kiválóan a sajátos szerves intézmények összefüggése által egy nagy és korszerű alak után küzdő államegész alakításában áll. A fölött azonban, hogy mely mód és a javításoknak mely mértéke egyez meg az állam mai követeléseivel, a vélemények akkor még eltértek, talán a Királyföldön nagyobb mértékben, mint bárhol a magyar államban, mivel a községi ügyek a helyhatósági ügyekkel elválaszthatlanul össze voltak olvadva. Akkor azonban, midőn az egyetem a Királyföld szabályozása tárgyában véleményadásra felszólított, az 1871-dik évi XVIII törvényezikk (a községek rendezéséről) még nem létezett. Az 1871. jan. hó 10-én összegyűlt szász nemzeti egyetem hű tükre volt a Királyföld lakói eltérő nézeteinek.

Kölcsönös felvilágosítás és kiegyezkedés helyett az egyetem e tanácskozásai egymásra halmozták az el nem háritott ellentéteket, melyek az utolsó eszköz, a szavazás által külsőleg ugyan eldőntve, belsőleg azonban megoldva semmi esetre sem valának. s így történt tehát, hogy végre három egymástól különböző javaslat került megszavazás végett szőnyegre, mindhárom a Királyföld szabályozását illetőleg; az egyik csak 7 szavazatot nyert, a második javaslat 43 szavazó közül 20-at nyert részére; a harmadik végre 23 szavazattal 20 ellen többséget nyert. Sőt még ezen többség közül is jelentettek be egyes külön vélemények az egyes határozatok ellen, melyek részben meg is vitattattak. Alázatos felterjesztésében tehát a szász nemzet 1871. márc. hó 29. 458 egyet. sz. a. felküldötte nagyméltóságodhoz nem csak szótöbbség által határozottá emelt, hanem a kisebbséget megillető jogmegtartásával, a már két kisebbségben maradt javaslatot is.

Ez ügy menete maga már részünkre elegendő magyarázati ok arra nézve, hogy miért nem volt Excellenciád képes a Királyföld szabályozását illető törvényjavaslatot azonnal az országgyűlés elé terjeszteni. Minél leikiismeretesebben fogja fel valamely kormány hivatalának felelős kötelmeit, annál ovatosabban szokta megvizsgálni, hogy az a mit törvényne emeltetni akar, léteének belső kezességével valóban bir-e, de különösen hogy a leendő törvény a lehető osztatlan tetszésben fog-e azok részéről találkozni, a kik számára első vonalban készül.

Hogy a három javaslat ellen tett tartalma, ilyes kezességet és meglegedést biztosíthatni alig lesz képes, Excellenciád államférfui belátását bizonyára nem kerülte ki.

Ha azonban a három, az egyetem kebelében keletkezett javaslatunkfeladatát nem sikerült közvetlenül teljesíteni, úgy még is őket illeti az elvitázhatlan érdem hogy az egyes véleménykülönbségeket a királyföld szabályozása felett némileg összhangba hozták, és ezuttal a reformnak utat törtek. Az utolsó egyetemi-gyűlés javaslatát a Királyföld csaknem minden városa és kerülete tüzetesebb vitaközám tárgyává tette; a napi sajtó éber figyelemmel kísérte, és az 1871. XVIII. t. cz. alkotása valamint a fővárost illető törvény előmunkálatok óta, ismét egy és ugyanazon gyúpontba kezdettek a tisztább és helyesebb meggyőződés sugarai gyűlni. A

mi két évvel ez előtt még kivihetetlennek látszott, ma már öröndetes tény. A most tilésczó szász egyetem tagjai küldőik nézeteivel, valamint maguk egymás közt, a szász helyhatósági községi szervezési kérdés megoldásában. alapelvileg tökéletesen megegyeznek.

A kiegyezkedés s az egymással eredetileg ellentétes nézetek egybeolvadásának természetében fekszik hogy az új fogalmak a kiegyeztetésben egybefolyó erők középirányzatában mozog.

Míg az utolsók kölcsönösen hatnak egymásra, mindnyájan elhatározólag működnek közre az új alakulat formájára és irányzatára de ez összeköttetésben elvesztik az előbb magába bevégzett s kizárólagos érvényre törekvő természetüket.

A ma már a szász nemzetnek alapelvileg megegyező meggyőződése saját helyhatóságai és községeik reformját illetőleg az 1871. évi egyetemi gyűlésben képviselt nézetek eredménye, de ép ezért egyet sem vett fel az utóbbiak közül, egyet sem vett fel magába változtatlanul.

A többség által létrehozott javaslat ép oly kevésbé tiszta kifejezése a királyföld kívánalmainak és követeléseinek, mint a két kisebbségben maradt javaslaté. Egyrészt a Királyföld egyes kerületei másrészt pedig a magas kormány és a törvényhozás iránti köteleesség sürgeti e szerint az alázattal alóirt szász nemzeti egyetemet következő tiszteletteljes nyilatkozatra:

A Királyföld érvényes szabályozása, a már tisztába hozott és egyesített kívánságok és követelések szempontjából, sem a mult év márc. 29-én 458 egyet. sz. a nagyméltóságodhoz legalázatosabban felterjesztett javaslat, sem pedig az ugyanekkor kisebbségben maradt egyidejűleg felterjesztett javaslatoknál fogva nem lenne ajánlható, mert mindenlytlen javaslatoknál fogva nem lenne fektetett egyoldalú törvény az összes Királyföld lakói nem csak egy része, hanem az egész nemzet meggyőződésével jönne ellentétbe.

Méltóztat Excellenciád megengedni, hogy nyilatkozatunkban az előre kibocsátott negatív részzel szembe állíthassuk:

Melyek azon tisztázott és egyesített kívánalmak és követelések, melyeket a szász nemzet a szász helyhatóság és község-szervezés küszöbön álló törvényes reformjához köt?

Legyen szabad ezeket a következőkben legjobb lelkiismeretünk szerint pontonként Nagyméltóságod magas megfontolására bizni. (Itt következik a közlött 12 pont.)

Az alázattal előrebocsátott pontok utolsója mutatja miszerint az alázattal alóirt szász nemzeti egyetem véleménye abban öszpontosul, hogy azon törvénynek, mely a Királyföldet szabályozná, a fenn elősorolt alaptételek megállapítására kellene szoritkoznia (I—XII) a tovább. kivitel azonban a helyhatósági törvényhozásra bizatnéki

Ezen eljárás számtalan okokból volna ajánlható, melyek közül legyen szabad néhányat megemlítenünk.

Alaptétele az ésszerű állam-törvényhozásnak, hogy szabályszerű működéseik közt többet ne vegyen mint a mennyit a dolog maga vagy az állam érdekei követelnek. Ezen természetes határvonalnak minden átlépése, a szabályozás tárgyának csak terhes kényszer okoz, az állam és törvényhozásának azonban felesleges terhet.

Egy ilyen mindkét irányban egyenlően kártékony áthágás következne be, ha az állam magas törvényhozása a Királyföld szabályozásánál ezen sarkelveken tulterjedne. A Királyföld meglegszmin ezen sarkelvek biztosításával, mert ezek megszerkezésen hatáskörököt képezik, melyek közt helyhatósági élete ezen-tul forogni fog, és melyek egy uttal létének nélkülözheiden feltételeit is biztosítják. Ezek lehetségessé teszik az egymást elválaszthatlanul feltételező helyhatósági és községi intézmények gyors és teljes kiépítését; kijelölik továbbá mindkét résznek az elmozdithatlan célpontokat és tért nyújtanak, hogy a századokon át szentnek tartott és a Királyföld alapjellegét képező individualismus az egyes kerületek és községekben szabadon fejlődhessek. A törvényhozásnak mélyebb beavatkozása a szabályozás egyes apróbb dolgaiba csak is a különös sajátosság és önkormányzat rovására történhetné, mely nem sokára azon helyhatósági joggal, melyet a Királyföld száradon át, mindég az állam javára de soha ennek kárára majnem korlátlanul gyakorolt, annyival mélyebb és fájdalmasabb ellentétbe jönne, mivel ilyes gyámmokoskodásra kényszerítő sem belső sem külső okot sehol sem találhatni.

E mellett az utóbbi évtizedekben a politikai és gazdasági változások sokfélesége által szokatlan mozgásba hozott körülmények teszik a Királyföldre nézve nagyon is kívánatosná, hogy a további helyhatósági és községi reformokban az ut minden egyes esetben könnyen és gyorsan megközelíthető legyen. Minél mélyeb-

ben hat az állam törvénye a szabályozás egyes részleteibe, annál merevebb és kevésbé idomithatóbbak lesznek a formák, annál bajosabb és lassabb lesz az út, egy, talán igen jelentéktelen, az államra nézve teljesen közönyös, a helyhatóság és községi életre nézve azonban annál sürgősebb javításhoz. Mert ki nem az állam törvényhozó testülettől követelni, hogy e kis helyi szükségletek minden egyes részleteibe bebocsátkozva az igen terjedelmesen részletezett államtörvények hiányain számtalan specialis törvények által gyorsan segíteni hajlandó legyen?

Ha ellenben az államtörvény csak döntő és irányadó alapeszmék megállapítására szorítkozik, ha a helyhatósági és községi ügyek kiépítése csak részleteiben bizatik egyes szervek rendszabályokra, melyek természetesen, mint minden helyhatóság szervezési szabályok (1872. év XLII. t. cz. 91. §.) megerősítés végett a belügyminiszter elé terjesztetnek; akkor ezáltal a jövőre nézve lehetővé tétetnék az, hogy a szentesített törvények keretén belül a magas kormány jóváhagyása mellett egyszerű szabályok által kívánatos javítások lépessenek életbe, a nélkül, hogy e czélből mindannyiszor a magas kormány terhére kénytelenítettünk lenni.

Azon szükségesség, mely a törvény megalapításánál ezen alaptételeket mellőzni ép oly kevéssé felel meg az állam, mint a Királyföld érdekében; az uniótörvény 10. §-nak értelme (1868. XLIII. t. cz.) mely a magas országgyűlés elé terjesztendő törvényjavaslat tartalmát körülírja, teljesedését ép az ilyes törvényes határozatokban leli, és valamint egyrészt az alázattal javaslatba hozott sarkelvekben semmi olyan nem létezik, a mi az állam vagy polgárai érdekével ellentétben állana, úgy másrészt azok a legbiztosabb kezességet képezik, hogy az összes helyhatósági és községrendezési fejlődés nem mozoghat más, mint az államegység szükséges korlátai között; hogy végre különösen a municipális — községi önkormányzat elvének összhangzata a parlamentarismus -- miniszteri felelősséggel szembe, semmi más helyhatóságban nem fog oly tökéletes lenni, mint épen a Királyföldön. A második pontban alakított alapelv („A Királyföldet összességében és tagjaiban véve az állammal szemben — minden jelentékenyebb ügyben csak azon helyhatósági és községi jogok illetik, melyeket a törvény a helyhatóságok és községeknél általában biztosított“) szerény véleményünk szerint az állam szempontjából a döntő.

Mi sem képes az államot akadályozni, de mi sem tarthatja vissza, a Királyföldnek ugyanazon helyhatósági és községi jogok, adományozásából melyekkel a többi vidékek bírnak, mert alig lenne igazolható, ha a Királyföld különös előnyökben részesülne, valamint ép úgy nem, ha valami hátrányára válnék.

Az egyes országrészek privilegialis kitüntetése vagy mellőzésének ideje eltelt.

Azon alapelv felhasználása és keresztülvitele által rendszeresen bevezettetik a Királyföld tagjaival együtt az általános helyhatósági és községi rendszerbe, és ez által czéljai teljesítésében ugyanazon biztosítékokat nyújtja az államnak, melyek a többi országrészekben elegendőknek találtak.

Az alapelv alkalmazása azonban nem fájulhat gondatlan egyenlővételé. Nem szabad továbbá szem elől eltéveszteni azon szándékot, hogy a magas törvényhozás a királyföld rendezését egy külön törvényre bízta. Egy ilyen különös törvénynek nem volna értelme, ha a királyföld sajátosságos viszonyainak valamint szükségleteinek tökéletesen a főváros szabályozásáról szóló törvény, egy nagyvárosi község életfeltételeit szeretetteljesen tekintetbe veszi, a nélkül hogy az államegység és jogegyenlőség elvét bármint is csorbítani, úgy bátorodik az alázattal alólint szász nemzeti egyetem a legtiszteleteljesebben előre bocsátott pontokat a kizárólag kis polgárok és pórelemekből álló királyföld fennálló viszonyok és szükségletek tekintetbe vételét kéri, melyek — figyelembe nem vétele a királyföldnek kárára az államnak pedig közvetlenül hátrányára válnának. Az uniótörvény (1868. XLIII. t. cz.) 10. §-sa a magas országgyűlés elé terjesztésről a királyföld szabályozását illető törvényjavaslat — minőségére nézve két határozott követelést tartalmaz: feladata ennek „ugy a törvények és szerződéseken alapuló jogok, valamint az ezen territóriumon lakó minden nemzetiségű állampolgárok jogegyenlőségét kellő figyelembe venni és összhangzásba hozza.

Az utóbbi követelésnek reméljük, hogy az előre bocsátott alapelvekben tökéletesen megelégtünk. Ezeknek egyike sem vet a minden nemzetiségű polgárok egyenlő jog képességének nagy elve, valamint a törvényelőtti tökéletes egyenlőség ellen.

A ki azonban a történelmet, de különösen Erdélyország államjogi fejlődését ismeri — felhozhatja azon szemrehányást, hogy a „törvények és szerződéseken

alapuló jogok nem vétettek kellően tekintetbe“, sőt a szász nemzet több nevezetes és nagy horderejű törvények és szerződések által tökéletesen biztosított „jogát ily módon elvesztette.“ --

Egykedvűséggel viseljük ezen szemrehányást — bár mily nehéz felelősséget is vonjon ez a jelen és jövőre nézve reánk, azok részéről, kik joguk védését bizodalmasan reánk bízták.

Jól tudjuk, hogy némely, atyáinktól nagyra becsült jog — melytől a megválás nekünk is nehezen esik — ma el kell hogy bukjon, nem azért, alakilag többé nem törvény, hanem azért, mivel a haza fejlődésében mutatkozó természeti törvényeivel nem egyezik meg. A hazáért semmi nemű áldozattól sem riadunk vissza.

És mivel hisszük, hogy a legtiszteleteljesebben felterjesztett alapelvekben jelenleg az állam követeléseinek leghelyesebb összeolvadása folytattatik, a Királyföld jogositott és helyesíthető igényeivel, és mivel meg vagyunk győződve, hogy egy valódi magyar állampoliticai azon követelések megvalósítását nem fogja más, mint ezen igények kielégítésében keresni — azért bátorokdunk ezen legalázatosabb kérést tenni.

Méltóztat excellenciád a fenn I—XII. pont szerint alakított alapelveket elfogadni, és egyetértve a magas összes miniszteriummal, a Királyföld szabályozását illető törvényjavaslat tartalmává tenni.

A szász nemzeti egyetem ülései,

N.-Szében, decz. 16.

Elnök 9 1/2 órakor megnyitá az ülést.

A jegyzőkönyv felolvasása előtt a megyesi magasabb gazdasági iskola gondnokságára beadott szavazatok szedésével Schaffend, Rheindt és Vlad bizattak meg.

A jegyzőkönyv felolvasása után, mint első tárgya a napirendnek a Maurer-féle javaslat vétetik tárgyalás alá, mely így hangzik:

Tekintve, hogy mindeddig sokszor használt joga a szász egyetemnek az erdélyi szász középoskolákra fordítani figyelmet és azokon javításokat eszközölni, a mint ezt a hódolati oklevél is 1830, augusztus 22-ről biztosítja;

Tekintve, hogy ily javítások lehetségesek és szükségesek, sőt amennyival is inkább szükségesek, mivel még ezen országgyűlési időszak alatt a szt. István birodalmában a középiskolák, organisatóija át fog viteni és előreláthatólag irányadó befolyást tagnak gyakorolni az evang. szász iskolára nézve is;

Tekintve továbbá: hogy ha a czélszerű reáoskolák iránti jogosult óhaj s a tanítók nyomasztó anyagi helyzete az iskolák érdekében nem vétetnek tekintetbe, azon veszélyre számíthatunk, hogy más körülmények közt a középiskolák csekély számát apasztani leszünk kénytelenek;

Tekintve végre, hogy főleg a nem elegendő javadalmazás miatt a seminariumok nem felelnek meg feladatuknak, s emellett mulhatatlanul új tanérok alkalmazását igényelik; mondja ki az universitás: mivel a szásziskolák reformjának teljes támogatását biztosítja, kerestessék meg az evang. egyház consistorijuma, hogy mint az erd. szász iskolák legfőbb hatósága, 1-ször vigye keresztül a seminariumok öszpontosítását egy helyre; 2-szor mihielyt az államtörvény által leendő szervezés bekövetkezik, tartsa szem előtt a szász középoskolák újra szervezését, mely a szász nemzet cultur szükségleteinek, a tanítók állásának, még valamely intézet áldozásával is, megfeleljen.

Maurer utal azon körülményekre, hogy a hol csak erkölcsös emberek laknak, az iskolára fordítanak legnagyobb gondot, hivatkozik a tanügy állására Németországban, Ausztriában, Amerikában, Schweizban, Magyarországon stb. 300 évvel ezelőtt a szászoknak volt a más nemzetekhez hasonlítva, legvirágzóbb tanügyek, minden szász falunak meg volt iskolája, iskolatanítója, míg Németországban épen nem volt kifejlődve a néptanítás. Statisztikai adatokkal bizonyítja a szász iskolák jelen szomorú helyzetét, s kimutatja, hogy némely iskolában a tanítók száma nagyobb mint a tanulóké. Hangsúlyozza a reáoskolák hasznát, a tanítók anyagi helyzetének javításának szükségességét; s a felszámolt hiányok pótlására ajánlja javaslata elfogadását.

Budaker nem kívánja a javaslatot bizottságnak adni ki, hanem megbízatni az elnököt, hogy lehető gyorsan sürgősséggel napirendre tüzze.

Macellariu a tárgy fontosságánál fogva egy bizottságnak kívánja kiadatni.

Hannia napirendre térést indítványoz.

Dr. Pecurariu és Schreiber Ferencz Macellariu javaslata mellett nyilatkoznak.

Bodendorfer névszerinti szavazást kéri.

Névszerinti szavazásnál Hannia indítványa 22 szóval 11 ellenében elvetettet, Budaker indítványa 21-el 19 ellenében elfogadtatott, tehát a Macellariué is elesett.

Gebbel a hetes választmány előadója ajánlja elfogadására, lapunk mult számában „A szász egyetem 12 pontja“ czim alatt közölt, Tóth Vilmos belügyminiszterhez küldendő felirati javaslatot, megjegyvezvén, hogy Macellariu fentartotta jogát különvélemény beadására és Litschken a IX. pontra külön javaslatot kíván benyújtani.

Macellariu úgy találja, hogy a községrendezésről szóló javaslat a többiek kárával egy kiváltságolt osztály mesterkélty előnyét, természetellenes centralizációt czéloz. Hosszabb indokolás után Macellariu áttérést javasolt a napirendre.

Dr. Pecurariu felolvastatni kéri a belügyminiszterium 1870. nov. 18-iki felhívását, a Királyföld községrendezése érdekében adandó vélemény felől.

Gebbel felolvasta az államnyelven fogalmazott felhívást s javasolja, hogy az tartalmulag a jegyzőkönyvbe tétessék.

A javaslat elfogadtatott.

Dr. Pecurariu további kérdésére, vajjon a miniszterium készen van-e a Királyföld rendezéséről szóló javaslattal, s ha igen, miért nem közöltetett az egyetemmel?

Elnök azt feleli: hogy hivatalosan ily kész javaslattól nincs tudomása; mi a kérdés második részét illeti a törvényben nincs pont, mely az egyetemet feljogosítsa, hogy az egyetem javaslatnak a miniszterium részéről ő elébe terjesztését követelje.

Dr. Pecurariu nyilatkozik, hogy ép az unio törvény 10 §-ának határozatlan fogalmazása adott alkalmat interpellatióijára; csatlakozik Macellariu javaslatahoz.

Schneider csodálkozik a javaslaton, hogy az egész Királyföldet ily mélyen érdeklő ügy felett napirendre térést ajánl, a nélkül, hogy egy más munkalat terjesztetett volna elé. A választmányi javaslat mellett szól.

Macellariu megjegyzi, hogy a javaslat csak a szászok előnyét tártja szem előtt, de a nem szászokra nem számít, egy épület felépítését czélozza, mely csak a szászoknak nyujt fedelelt.

Gebbel a részletes tanácskozásra ajánlja a bizottsági javaslatot.

Szavazásnál Macellariu indítványa elvetetik.

Macellariu nyilatkoztatja, hogy e szavazás után a pontonkénti tárgyalásba nem kíván bocsátkozni, hanem az egész javaslat ellen külön véleményt nyujt be.

E nyilatkozathoz csatlakoznak: Hannia, Bologna, Vlad és dr. Pecurariu.

Erre a tárgyalás pontonként megkezdődik.

Az egész bevezetés és a javaslat alaptételeinek 8 első pontja minden vita nélkül elfogadtatik.

A IX. pont ellen Litschken a saját és brassói követtársai nevében külön javaslatot ad be, mely szerint a szász egyetem hatásköre pontokra osztva körülíratik. A javaslat előszámlálja egyszermind egyenként a kerületek és az egyetem hatáskörébe tartozó ügyeket.

Gebbel ellene van a változtatásoknak, mert ily szűk keretbe a két testület (község és egyetem) hatásköre nem illeszthető be; a XII. pont első mondatát tekintve nem is engedhető meg: a részletes előszámlálás szüksége nem is forog fenn; ha idővel összeütőközések történhetnek is a kiegyenlítésre nézve van gondolkodás, különben is ritkán fordulnak elő; nem forog fenn szüksége sem a kerületek, sem a községek hatáskörének csorbítása, az által, hogy tárgyalásába ereszkedünk, annál kevésbé foroghat fenn az universitás jelen hatáskörének megszorítása; fiteendünk, hogy kifejelt erők legyenek a belső kiépítése ezután is következhetik.

Szavazásnál a bizottsági szövegezés változatlanul elfogadtatott.

A többi pontok néhány a tényleges viszonyoknak megfelelő irányi módosítással elfogadtattak.

Schaffend a gyűlés elején a szavazat kiszedésére kiküldött bizottság nevében jelentést tesz. A megyesi gazdasági iskola gondnokságának tagjaivá választattak: Obert Ferencz, Müller Frigyes lelkészek; Schobel, Póttagoknak, Binder János és Lander lelkészek.

Jelentéktelen elnöki jelentések után,

Bedeus visszavonja a brassói és szebeni gazdasági iskolát illető előbb benyujtot javaslatait, mivel okmányokból azon meggyőződésre jutott, hogy ez ügyben a tárgyalásoknak rendes menete volt.

Schochterus indítványozza, hogy ujan kinevezett kereskedelmi miniszter Zichy Józsefnek üdvözlő irat küldessék s az ötös bizottság a közelebbi ülésen betejessze erre nézve javaslatát. Elfogadtatott.

Ülés vége 3/4 1-kor.

A Királyföldi egyetem dec. 18-ki ülése.

Elnök indítványára ezután naponta két ülést tartanak s a jegyzőkönyvek hitelesítése a Nagy-Szebenben lakó egyetemi küldöttekre bízott.

Bauszner azt ajánlja, fordíttassék le a belügyérhez intézendő felirat magyarra s nyomassék ki 800 példányban; minden országos képviselőnek küldjenek belőle egyet levél mellett, melyben felkérlik, hogy az egyetemi fölterjesztés elveit pártolja; Pesten a kiosztást egyik szász képviselőre bizzák; a fennmaradott példányokból egygyel-egygyel az ország minden törvényhatóságának kedvezkednek, ezeket is az egyetemi fölterjesztés pártolására kérvényelve.

A Talmátsnál az Oltra építendő hidra a talmátsi kerületi inspectorság által kért 6000 frtot s a sokak által megadatni javasolt 3500 frt sem szavaztatott meg, hanem az egyetem elvárja, míg az illető községek is készek többlet hozzájárulni e hidépítéshez, majd akkor maga is szavaz többet.

Honnan kapják az egyetemi küldöttek napidijukat, ez hosszas vita után 19 szóval 18 ellen úgy döntetett el, hogy azt a nemzeti pénztár fizesse.

Majd abban állapodtak meg, hogy az iskolák hátraleki dotatióit egyszerre fizetik le s az év. luth. fő-consistoriumra bizzák, hogy a 112.084 frt. 84 kr. akár készpénzzel, akár kötvényekben vegye fel, ez értelemben fog a delegált universitás eljárni, mire felhatalmaztatik.

A költségvetés egyéb bevételi és kiadási tételei módosítás nélkül állítatnak meg:

a nemzeti pénztár bevétele	370.577 frt.	4 kr.
kiadás	353.587 frt.	50 kr.
marad tehát 1873 végén	16.989 frt.	54 kr.
a hétbirák pénztárának bevétele.	44.645 frt.	— kr.
kiadásai	44.592 frt.	8 kr.
pénztár maradvány 1873 végén	52 frt.	92 kr.

Elnök ezután előterjeszti a birtokrendezésre vonatkozó jelentéseket azon statutumról, mely a végrehajtást tárgyalja. Továbbá 15-ös bizottság véleményét véli kikérnedőnek a felett, vajjon czél szerű-e a szőlők parcellákra osztása?

A délutáni ülésben a Szlávny miniszterelnökhöz intézendő üdvözlő felirat elfogadattott; hasonló üdvözlöt küldenek Zichy József gróf új miniszternek.

Utóbb Bauszner reggeli javaslatát fogadták el, Pesten a kiosztást Trauschenfelsre bizzák; a törvényhatósághoz németül küldik az egyetemi feliratot, de magyar fordítást is mellékelnek. (Nagy concessió!) Egy-egy példányt kapnak belőle az egyetemi küldöttek is.

A szász-sebesi magistratus kérésére elhatároztatik, hogy a dotatió az ipariskola megnyitása napjától fog folyosíttatni.

Felolvasztatik a jelentés az orlathi serföldnek engedélyezett 20.000 frt. kölcsönről; az egyetem intézkedése helyeseltetik, a hátralek 10.000 frtot most nem adják ki. Végül a belügyérhez intézendő felirat magyar fordításának hitelesítésére Gebbel, Bauszner és Schreiber küldetnek ki.

Bukuresti szemle

ezim alatt olvassuk a „Kelet“-ben:

Egy új román történelmi munkára sietek felhívni a magyar nemzet jeles történetirőinak becses figyelmét. E munka czime „Istoria critica a romanilor.“ Irója Hajdeu beszszarabiai román s több év óta bukuresti tanár s lapszerkesztő. Mind szép, mondja ön, de mit érdeklé ez a magyar nemzetet? Ime miért. 1. Hajdeu halomra dönti tudós Benkő történeztünknek s a többieknek azon állítását, hogy a havasalföldi vódák címében emlegetett omlási hercegség valaha — mint eddig hittük — Erdélyben, Szeben és Szerdahely között feküdt volna. E helyett egy egészen új s eddig hallatlan hypotesist állit fel, azt igyekszik s épen magyar-kütfő után bebizonyítani, hogy az omlási hercegség a Bánátban Mehadia környékén feküdt. A kik a vörösek aspiratióit ösmerik, azok előtt ez új felfedezés nem lehet közönyös. Emlékezhettek ön, hogy a nyáron még arról szó volt épen a magyar lapokban, miszerint I. Károly herceg akarná megvásárolni a mehadiai fürdőket. Hajdeu szerint az omlási hercegséget erőszakkal vették el a magyarok s így érteni fogják önök a Hajdeu új felfedezésének magyar szempontból is fontosságát. 2. A másik figyelemre méltó fölfedezés az „Ugro-valachia“ elnevezésre vonatkozik. Tudja ön, hogy a bukuresti metropolita még ma is így czimezi magát „Metropolitu alu ungro-valachiei.“ Mit keres a bukuresti főpap címében a magyar szó? honnan e titkos elnevezés? kéri Hajdeu. Mi eddig úgy tudtuk, hogy ez a középkorból maradt fenn, a midőn

Havasalföld a magyar korona-területnek kiegészítő részét képezte, Hajdeu itt is új felfedezést tett; szerinte a havasalföldi főpapok a magyar nemzettel szemben sohasem éltek e czimvel s csak is a többi hatalmaknál kérkedtek vele. S vajjon miért? Azért, mert az Ungro-szót csak is azután használták, miután a románok fegyverrel elfoglalták a magyaroktól Fogaras és Omlás hercegségeket. Nem éltek tehát e czimvel, mert nem akartak gyöngédtelennek lenni a magyarokhoz, de annál inkább emlegették az Ungrót a többi udvaroknál, mert azok előtt ezzel mintegy kérkedtek. Az ungro szó tehát ma is arra emlékeztet, hogy a románok fegyverrel hódították volt el a magyaroktól Fogaras és Omlás földjét s büszkén osztogatták a vódák a Kárpátok csucsaírók jobbra és balra parancsait. Itt ismételnem kell, hogy ne kicsinyeljék a magyar történetirők Hajdeu munkájának e két új felfedezését, mert itt a francia nyelvre való fordításnak is egyetlen czélja: védelmezni Romania történelmi jogait Fogaras földje és a Bánát sarka iránt. Azt vélem, hogy megértettek önök.*)

Külföld.

A nagy politikának egyik legfőbb eseménye jelenleg Gramont hercegnek, Napoleon császár volt külügy miniszterének, még elébb bécsi nagykövetség egy levele, melyben Thiers-el szemben azt állítja, hogy Beust és Andrassy grófok határozottan megígérték volt, miszerint az osztrák-magyar monarchia minden erejével támogatni fogná Franciaországot Poroszország ellen. Ezen állítás szerint Franciaország bukásának főként a mi államférfiaink szöszegése az oka. Az egész európai sajtó élénken foglalkozik ezen levéllel.

A párisi lapok azon része, mely nem a bonapartistákat támogatja, a levelet és iróját, valamint Napoleon exczászárt hevesen megtámadja s utalt azon ellentétre, mely Grammont ide vonatkozó állításai s a többi kormányférfiaknak a szeptemberi bizottság előtt tett vallomásai közt léteznek. A „National Ztg.“ párisi levelezője, ki az ottani nagykövetséggel igen benső viszonyban áll, Grammont ur leleplezéseit következő megjegyzésekkel kíséri:

A herceg nyilatkozata Németországban és Ausztriában okvetetlenül bizonyos feltűnést okozand. Ha egy Thiers és egy Grammont nyilatkozatai közt kell választanunk, nehezen tudnók magunkat elhatározni; a herceg sokkal eclatansabb bizonyítékát adta annak, hogy az igazsággal nem törődik, s Thiers vallomásaiban egész tömegét a csodálatos tévedéseknek találhatni. Én nekem részemről van okom Grammont vallomásainak hitelt adni, a mennyiben azok Beust grótot illetik. Ellenben az egykori bécsi követnek senki sem fog hitelt adni akkor, midőn azt akarja insinualni, hogy annak idején Andrassy gróf is intriguált vele Poroszország ellen, s neki háboru esetén az osztrák-magyar szövetséget felajánlotta volna. Hogy Beust gróf 1870. oct. havában Thiers előtt tiltakozott az ellen, hogy Napoleon császárt a háborura bátorította volna, ép oly természetes, mint valószínű. Bár mint álljon a dolog, a nem Grammont herceg az első lépést tette az indiscretiók utján.

A „Bresslauer Ztg.“ egy berlini levelezője is foglalkozik e kérdéssel s a többek közt következő észrevételeket tesz; „Mindenki tudja, hogy az osztrák politika felfogása Franciaország állásával szemben 1866 óta s különösen az 1870 év folyamában többen elentétes irányt követett. Németország súlyt fektet reá, hogy Ausztria tényleg megőrizte semlegességét, 1870 szeptember hava óta a beavatkozás minden kísérletéről lemondott s azon idő eseményiből fejlődött következményeket fentartás nélkül elfogadta. Ily alapokon nyugszik a barátság Németország és Ausztria közt, melyet csak retrospectiv tárgyalásokkal megingatni nem lehet.“ Általában megelégedéssel kell constatatnunk, hogy a porosz lapok Grammont herceg gyanúsításai-szemben igen józan és tapintatos állást foglalnak el.

Berlin, decz 22. A „Reichsanzeiger“ közhírre tett egy a császár által Bismarckhoz intezet f. hó 21-én kelt leiratot, melyben őt saját kérelmére, meghagyván a birodalom ügyei s a külföldi politika vezetésében, a miniszterium elnökségétől feloldja, mely a legöregebb államminiszterre megy át. — A törvénygyűtemény publikálja a kerületi rendtartást.

*) Józán román ember elején Hajdúféle agyrémmel ma már nem bibelődhetik.

V e g y e s.

(Meghívás.) A brassóvidéki tanító-egylet j. é. január hó 3-án délelőtt 10 órakor a magyar társalgó egylet helyiségében rendes közgyűlést tartand.

Ezen gyűlésre úgy az egyleti tagok mint az ügybarátai tisztelettel meghívtnak.

Brassó, 1872-dik évi deczember hó 23.

Csia István,
alelnök.

(Rudolf koronahereze vizsgálatáról), mely dec. 23-án Gödöllőn ment végebe, a „Reform“ a következő tudósítást adja: Vendégeikül: Hegedüs Lajos, miniszteri tanácsos, Horváth Mihály és Toldy Ferencz hivattak meg. — Történeti tanára Rónay Jácint pozsonyi prépost számtalan apró kérdéssel faggatta a fiatal főherceget, kezdve a vegyes házakbeli királyok korszakával a legújabb időkig, úgy hogy alkalom adatott ó fennségének, derekas és biztos tájékozottságról egész hazai történetünkben (a mult tavasszal t. i. Budán tartott vizsgálat tárgya az Árpádok korszaka lévén) s magyar előadási könnyűségéről tanuságot adni. A királyok uralkodási idejének szigorú kronologiai meghatározása, azok jellemzése nagy vonásokban, a nevezetesebb események jelzése, a főbb békekötések, a törvényhozás fontosabb tényei, a tudományos institutiók mind kifejezést találtak a legnagyobb készséggel és bizottsággal adott válaszokban. A feleletek, melyek egy hosszú, folytonos előadást képeztek, nemcsak a főherceg emlekezetről, hanem felfogásáról, s különösen azon vider érdektségről tanuskodtak, melylyel a hazai történelmet el-sajátította Szeretetreméltó momentumai voltak a vizsgálatnak azok, midőn Mátyás király választását mondván el, felszólítattott, helyezné magát ő fensége Szilágyi Mihály személyébe, mily beszóddel fogná katonáit a választásra buzdítani, így Buda visszavétele elbeszélésénél, mikép fogta volna lothr. Károly hadait lelkesíteni. Lélek és melegség volt a fiatal főhg szavaiban melyek ő Felsége arczát láthatóképen földeztették. A szerencsés próbatétel után a királyi növendék magánál fogadta reggeli ebédén főnevelőjét Latour tábornokot, vendégeit és tanárait, melyről aztán gyermekded örömmel s jutalmul azonnal vadászatra távozott. A megelőző estvén a meghívott vendégeknek szerencsájük volt a királyi ebédén részt venni, hol a király s felséges asszonyunk kegyes és szeretetreméltó nyájassággal, valóban a legszebb magyarsággal élve, hosszasabban társalkodtak a meghívottakkal. Emlékezetes azon egyszerűség, mely a gödöllői udvarostályt jellemzi. A nagy kapuban egy magyar portás tisztekedett a kék s fehér obligát mentében, nemzeti színű ezüstgombos botjával, s egy magyar hajdu. Eunyiből áll az őrség, melylyel a király körüveszi palotáját. Tudja: Corda subditorum — a legbiztosabb őrizet.

(Rózsa Sándor) és Csonka Ferencz, a szegedi vár e két leghiresebb és legveszélyesebb rablója, élethosszigan börtönre ítéltettek. Az elsőnek 42, az utóbbinak 30 bünetese volt, védőik Eördögh Mihály és Zombory Antal ügyvédek voltak.

(A „Nemere“ diadala.) Két álló esztendőn keresztül egészen magunkra voltunk hagyva a szász különlegességek elleni küzdelemben. Bizony csakis ügyünk igazságának érte és országos érdeke tarthatott fenn az aránytalan viadal közt.

Most azonban az ország minden jóra való lapja, a német „Pester Lloyd“-tól, az ó-conservativ „Magyar Politikán“ keresztül, az ellenzéki „Ellenőr“-ig „Hon“-ig, „Debreczen“-ig, — valamennyi foglalkozik a királyföldi viszonyokkal; még pedig mindnyájan a „Nemere“-szellemében. Egy sem kíván kevesebb jogot a szász- nakt, mint más honpolgárnak: de többet sem, és külön- állást sem. A megyék közt is nyilvánulni kezdett az eddig hallgatva élt vélemény, hogy ideje véget vetni a szász különlegességeknek; Imecs János indítványa Felső Fejér közgyűlésén valószínűleg pártolásra talál minden megyében, a hol érzékkel viseltetnek az ország területi egysége és a polgári egyenjóság követelményei iránt.

Részünkéről most is kijelentjük, hogy soha sem kívántuk a szászok háttérbe szorítását, csakis egyenjóságot.

T. Szerkesztő ur!

A „Nemere“ 100-dik számának egyik oldalán, hol a „felntöttek oktatásáról“ van szó, egy kis helyreigazítást kérünk. Nevezett czikkben a többek között áll: örömmel szavazunk köszönetet a közügy nevében Boronkai és Gillert uraknak! . . .“ Az utóbbi Gillert nevet kérjük Greger Ferdinandra javítani.

Az előadók.

Kiadó-tulajdonos és felelős szerkesztő: Herrmann Antal.